

شرکت بورس کالای ایران (سهامی عام)

Iran Mercantile Exchange

بسمه تعالی

((اطلاعیه))

موضوع: تغییر مشخصات قرارداد آتی نقره و راه اندازی قرارداد آتی نقره تحویل اردیبهشت ماه ۱۴۰۲

مخاطب: کلیه فعالان معاملات قراردادهای مشتقه

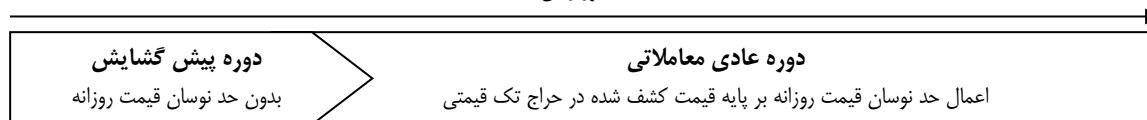
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۱۰

متن اطلاعیه:

به اطلاع کلیه فعالان معاملات قراردادهای مشتقه می‌رساند، قرارداد آتی نقره تحویل اردیبهشت ماه ۱۴۰۲ **با تغییر در نحوه محاسبه قیمت تسویه نهایی (مطابق مشخصات قرارداد آتی پیوست)**، از روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۱۶ راه‌اندازی شده و تا تاریخ ۱۴۰۲/۰۲/۱۹ قابل معامله خواهد بود.

قراردادهای آتی در اولین روز معاملاتی، بدون حد نوسان قیمتی، با دوره پیش‌گشایش به مدت ۳۰ دقیقه در ابتدای جلسه معاملاتی آغاز و پس از انجام حراج تک قیمتی راس ساعت ۱۰:۳۰ با دوره عادی معاملاتی و اعمال حد نوسان قیمت روزانه ادامه می‌یابد. قیمت پایه قرارداد آتی، همان قیمت کشف شده در حراج تک قیمتی خواهد بود، که مبنای حد نوسان قیمت روزانه برای ادامه معاملات در حراج پیوسته قرار خواهد گرفت. بدیهی است در صورت عدم انجام معامله در حراج تک قیمتی، قرارداد آتی متوقف و مجدداً همین فرآیند، روز کاری بعد تکرار خواهد شد.

محور زمان

نکته ۱: کلاس آموزشی قرارداد آتی نقره و نحوه محاسبه قیمت تسویه نهایی در روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۱۵، رأس ساعت ۱۰ به صورت غیر حضوری از طریق لینک زیر برگزار می‌شود. حضور برای عموم آزاد و رایگان خواهد بود.

<https://lmsac.ime.co.ir/rrmmn1w9515c>

نکته ۲: مشخصات قرارداد آتی نقره به همراه بروشور آموزشی قراردادهای آتی نقره به پیوست اطلاعیه ارسال شده است.

نکته ۳: شایان ذکر است محاسبه قیمت تسویه نهایی برای قرارداد آتی نقره سررسید اسفند ماه ۱۴۰۱، بر اساس مصوبه قبلی (یعنی قیمت یک گرم نقره خام با عیار ۹۹۹ ضربدر نرخ دلار آمریکا در سایت ice.ir) محاسبه خواهد شد.

منتشر کننده: مدیریت بازارهای مشتقه و صندوق‌های کالایی

مشخصات قرارداد آتی نقره

۱	دارایی پایه	نقره خام																		
۲	قرارداد آتی پذیرش شده	قرارداد آتی نقره																		
۳	اندازه قرارداد	۱۰۰ گرم																		
۴	استاندارد تحویل	نقره تحویلی به صورت ساچمه و باید دارای درجه خلوص حداقل ۹۹۹ باشد.																		
۵	ماه قرارداد	تمامی ماه‌های سال به تشخیص شرکت بورس کالای ایران																		
۶	حد نوسان قیمت روزانه	حداکثر تا (±۵٪) با توجه به قیمت تسویه روزانه روز قبل																		
۷	دوره معاملات	دوره معاملاتی در هر یک از نمادها در اطلاعیه معاملاتی مربوطه اعلام خواهد شد.																		
۸	محل و دوره تحویل	محل تحویل: انبارهای مد نظر بورس ۱۰ روز قبل از پایان دوره معاملاتی هر نماد توسط بورس اعلام خواهد شد. دوره تحویل: مطابق تاریخ اعلام شده در اطلاعیه تحویل																		
۹	حداقل تغییر قیمت سفارش	۱۰۰ ریال به ازای هر گرم معادل ۱۰،۰۰۰ ریال در هر قرارداد																		
۱۰	نحوه محاسبه تضامین	الف) وجه تضمین اولیه: وجه تضمین اولیه با توجه به فرمول محاسباتی زیر اخذ خواهد شد که با توجه به آن، تضامین طی زمان ثابت نبوده و به صورت پویا در حال تغییر خواهد بود. مبنای محاسبه وجه تضمین در این فرمول میانگین قیمت‌های تسویه روزانه در کلیه سررسیدهای قراردادهای آتی در دارایی پایه مربوطه تعیین شده است. وجه تضمین در پایان هر روز معاملاتی بر اساس فرمول زیر تعدیل می‌شود و پس از دو روز کاری اعمال می‌گردد، مراتب تغییرات از طریق سامانه معاملاتی ابزار مشتقه اطلاع رسانی می‌گردد: $A \times \left(\left[\frac{B \times S}{C \times 10} \right] + 1 \right) \times C \times 10 = \text{مبلغ وجه تضمین اولیه}$ A: درصد وجه تضمین اولیه؛ معادل ۱۰٪ B: میانگین قیمت‌های تسویه روزانه در کلیه سررسیدهای قراردادهای آتی دارایی پایه C: براکت تغییرات وجه تضمین؛ معادل دویست هزار ریال S: اندازه قرارداد؛ معادل ۱۰۰ ب) حداقل وجه تضمین: ۷۰ درصد وجه تضمین اولیه																		
۱۱	حداکثر حجم هر سفارش	حداکثر تا ۲۵ قرارداد																		
۱۲	واحد قیمت	ریال به ازای هر گرم																		
۱۳	کارمزدها	کارمزد معاملات: <table border="1" data-bbox="240 1373 1040 1604"> <tr> <td>کارمزد خریدار</td> <td>کارمزد فروشنده</td> </tr> <tr> <td>کارگزار</td> <td>کارگزار</td> </tr> <tr> <td>بورس کالا</td> <td>بورس کالا</td> </tr> <tr> <td>حق نظارت سازمان</td> <td>حق نظارت سازمان</td> </tr> <tr> <td>جمع</td> <td>جمع</td> </tr> <tr> <td>۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد</td> <td>۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد</td> </tr> <tr> <td>۰/۰۰۰۲ ارزش هر قرارداد</td> <td>۰/۰۰۰۲ ارزش هر قرارداد</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>۰/۰۰۰۶ ارزش هر قرارداد</td> <td>۰/۰۰۰۶ ارزش هر قرارداد</td> </tr> </table>	کارمزد خریدار	کارمزد فروشنده	کارگزار	کارگزار	بورس کالا	بورس کالا	حق نظارت سازمان	حق نظارت سازمان	جمع	جمع	۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد	۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد	۰/۰۰۰۲ ارزش هر قرارداد	۰/۰۰۰۲ ارزش هر قرارداد	-	-	۰/۰۰۰۶ ارزش هر قرارداد	۰/۰۰۰۶ ارزش هر قرارداد
کارمزد خریدار	کارمزد فروشنده																			
کارگزار	کارگزار																			
بورس کالا	بورس کالا																			
حق نظارت سازمان	حق نظارت سازمان																			
جمع	جمع																			
۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد	۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد																			
۰/۰۰۰۲ ارزش هر قرارداد	۰/۰۰۰۲ ارزش هر قرارداد																			
-	-																			
۰/۰۰۰۶ ارزش هر قرارداد	۰/۰۰۰۶ ارزش هر قرارداد																			
		کارمزد تسویه و تحویل: <table border="1" data-bbox="285 1675 993 1814"> <tr> <td>کارگزار</td> <td>کارگزار</td> </tr> <tr> <td>بورس کالا</td> <td>بورس کالا</td> </tr> <tr> <td>جمع</td> <td>جمع</td> </tr> <tr> <td>۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه</td> <td>۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه</td> </tr> <tr> <td>۰/۰۰۰۱ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه</td> <td>۰/۰۰۰۱ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه</td> </tr> <tr> <td>۰/۰۰۱۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه</td> <td>۰/۰۰۱۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه</td> </tr> </table>	کارگزار	کارگزار	بورس کالا	بورس کالا	جمع	جمع	۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه	۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه	۰/۰۰۰۱ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه	۰/۰۰۰۱ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه	۰/۰۰۱۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه	۰/۰۰۱۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه						
کارگزار	کارگزار																			
بورس کالا	بورس کالا																			
جمع	جمع																			
۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه	۰/۰۰۰۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه																			
۰/۰۰۰۱ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه	۰/۰۰۰۱ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه																			
۰/۰۰۱۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه	۰/۰۰۱۴ ارزش هر قرارداد بر حسب آخرین قیمت تسویه																			
۱۴	نماد معاملاتی	SILMMYY (MM نماد اختصاری ماه قرارداد و YY سال می‌باشد).																		
۱۵	ساعات معامله	شنبه تا پنجشنبه ۱۰ الی ۱۵، در آخرین روز معاملاتی ۱۰ الی ۱۳																		

۱۶	مهلت ارائه گواهی آمادگی تحویل	تا ۱۵ دقیقه پس از اتمام جلسه معاملاتی آخرین روز معاملاتی
۱۷	سقف مجاز موقعیت‌های تعهدی باز و معاملات	سقف مجاز موقعیت‌های تعهدی باز مشتریان: • اشخاص حقیقی و حقوقی: ۵۰۰ موقعیت در هر نماد معاملاتی. • بازارگردان: ۱۵۰۰ موقعیت در هر نماد معاملاتی و قابل افزایش تا ۱۰ درصد موقعیت‌های تعهدی باز در آن نماد در بازار.
۱۸	جریمه ها	الف) جریمه نکول قراردادها، شامل جریمه عدم ارائه گواهی آمادگی تحویل مشتریان خریدار و فروشنده، جریمه عدم ارائه رسید انبار از طرف مشتریان فروشنده و جریمه عدم واریز وجه ارزش قرارداد بر اساس قیمت تسویه نهایی از طرف مشتریان خریدار، ۰.۱ (یک دهم) درصد ارزش قرارداد بر اساس قیمت تسویه نهایی است که به نفع مشتری طرف مقابل از مشتری نکول کننده کسر می‌گردد. ب) در تمامی موارد فوق کارمزد تسویه و تحویل هر دو سر معامله به نفع بورس از مشتری نکول کننده دریافت خواهد شد.
۱۹	حجم معاملات مبنای محاسبه قیمت تسویه روزانه	۳۰٪ حجم معاملات انجام شده منتهی به پایان آخرین جلسه معاملاتی هر روز
۲۰	نحوه محاسبه قیمت تسویه نهایی	قیمت تسویه نهایی به صورت تئوریک و بر اساس فرمول زیر تعیین خواهد شد: $P_s = IRR * P_g$ قیمت تسویه نهایی $IRR = \frac{\text{قیمت طلای خام (مظنه تهران)}}{\text{ضریب تبدیل} \times P_g}$ P _s : قیمت یک گرم نقره خام با عیار ۹۹۹ بر اساس قیمت‌های نقدی جهانی محاسبه شده از سایت (www.kitco.com) در زمان اتمام آخرین جلسه معاملاتی. IRR: نرخ دلار آمریکا به ریال براساس قیمت هر مثقال طلای خام با عیار ۷۰۵. P _g : قیمت جهانی یک انس طلا براساس قیمت‌های جهانی محاسبه شده از سایت (www.kitco.com) رأس زمان پایان آخرین جلسه معاملاتی. ضریب تبدیل: ۰.۱۰۴۴۵۷ این ضریب از حاصل ضرب نسبت مثقال به انس بر حسب گرم و نسبت تبدیل عیار ۷۰۵ به عیار ۹۹۹.۹ حاصل شده است. $0.104457 = \frac{4.608}{31.1035} \times \frac{705}{999.9}$
۲۱	قیمت تسویه لحظه ای	قیمت تسویه لحظه ای بر اساس ۳۰٪ حجم معاملات پایانی در هر لحظه معاملاتی محاسبه خواهد شد.
۲۲	سایر موارد	- هرگونه هزینه‌های مرتبط با انبار تا تاریخ تحویل به عهده فروشنده و پس از تاریخ تحویل به عهده خریدار می‌باشد. - در زمان تحویل خریدار موظف است مطابق با رویه اعلام شده در اطلاعیه تحویل و همچنین قوانین و مقررات مربوطه، علاوه بر ارزش قرارداد؛ مالیات بر ارزش افزوده را، در صورت وجود، به فروشنده پرداخت نماید. - صرفاً آندسته از دارندگان موقعیت فروش امکان ورود به فرایند تحویل قرارداد آتی را دارند که مطابق قوانین و مقررات مالیاتی کشور در نظام مالیات بر ارزش افزوده ثبت نام کرده و دارای گواهی مربوطه باشند و کارگزاران مکلف به اخذ مدارک مربوطه از ایشان هستند.

آشنایی با معاملات قراردادهای آتی نقره (تسویه نهایی بر اساس دلار مظنه طلای تهران)

شرکت بورس کالای ایران
مدیریت بازارهای مشتقه و صندوقهای کالایی

اسفند ماه ۱۴۰۱

فهرست مطالب

۲	معاملات قراردادهای آتی
۲	دارایی پایه
۲	- نقره
۲	سررسید
۲	نماد معاملاتی
۳	موقعیت تعهدی باز
۳	- موقعیت تعهدی باز خرید
۳	- موقعیت تعهدی باز فروش
۳	وجه تضمین
۴	- حداقل وجه تضمین
۵	تسویه روزانه
۵	- قیمت تسویه روزانه
۵	- عملیات به روز رسانی حسابها
۵	- قیمت تسویه لحظه‌ای
۶	امکان تحویل دارایی پایه در سررسید
۶	- جرایم نکول و کارمزدها
۷	- محاسبه قیمت تسویه نهایی
۷	- مثال
۸	شروع فعالیت در بازار قرارداد آتی نقره
۸	- معاملات برخط قراردادهای مشتقه
۸	ساعت و روزهای انجام معامله

معاملات قراردادهای آتی

معاملات قراردادهای آتی، معاملاتی است که طی آن فروشنده متعهد می‌شود در تاریخ معینی در آینده (سرسید)، مقدار مشخصی از کالا (دارایی پایه) را به قیمتی که امروز با خریدار تعیین می‌کنند^۱ به فروش برساند. در مقابل، خریدار نیز متعهد می‌شود آن کالا را با همان مشخصات خریداری کند.

دارایی پایه

هر کالایی که به عنوان دارایی پایه قراردادهای آتی در بورس کالای ایران انتخاب می‌شود باید شرایط خاصی را داشته و استانداردهای لازم را دارا باشد. این مشخصات در قالب استاندارد تحت عنوان "مشخصات قرارداد" برای هر دارایی پایه توسط بورس تهیه می‌شود. تاکنون کالاهای بسیاری به عنوان دارایی پایه قراردادهای آتی مورد معامله قرار گرفتند که مشخصات آن از طریق لینک روبه رو در دسترس است.

- نقره

نقره از اسفند ماه سال ۱۳۹۹، در شرکت بورس کالای ایران راه اندازی شده و تاکنون مورد استقبال فعالان بازار قرار گرفته است. هر قرارداد آتی نقره، شامل ۱۰۰ گرم نقره^۲ با خلوص ۹۹۹ می‌باشد. (جهت مشاهده استاندارد کالا و مشخصات قرارداد آتی نقره به لینک فوق مراجعه کنید).

* شایان ذکر است قرارداد آتی نقره سررسید اردیبهشت ماه ۱۴۰۲، با تغییر اساسی^۳ در فرمول محاسبه قیمت تسویه نهایی راه اندازی شده و همین نحوه محاسبه در سررسیدهای بعدی نیز انجام خواهد شد. (متعاقباً توضیح داده خواهد شد)

سررسید

قراردادهای آتی مدت‌دار هستند. هر نماد معاملاتی قراردادی، در یک تاریخ مشخص، سررسید می‌شود و فرآیند تحویل کالا آغاز می‌شود. معمولاً به آخرین روز معاملاتی در هر نماد قراردادی، سررسید آن قرارداد آتی گفته می‌شود.

نماد معاملاتی

نماد معاملاتی متشکل از نام قرارداد، ماه و سال سررسید قرارداد است. به عنوان مثال نماد SILOR02 نشان‌دهنده قرارداد آتی نقره (SIL)، سررسید اردیبهشت ماه (OR)، سال ۱۴۰۲ (02) است.

در صورتی که بورس اقدام به راه اندازی چند سررسید نماید، همزمان چندین نماد معاملاتی نقره (SIL) روی تابلوی معاملاتی وجود خواهد داشت. برای مثال اگر سه نماد SILOR02 سررسید اردیبهشت ۱۴۰۲ و SILKH02 سررسید

خرداد ۱۴۰۲ و SILMO02 سررسید مرداد ۱۴۰۲ در تابلوی معاملاتی فعال باشد، مشتریان می‌توانند روی همه نمادهای معاملاتی فعال معامله نمایند. نمادهای معاملاتی فعال در سررسیدهای مختلف در تابلوی معاملاتی قراردادهای مشتقه با اسکن کد روبه‌رو قابل مشاهده است:

۱. قیمتی که تعیین می‌شود به صورت "سفارش" در سامانه معاملاتی توسط خریدار و فروشنده وارد می‌شود. در صورت انجام معامله در واقع قیمت تعیین شده مورد توافق هر دو طرف معامله قرار گرفته است. این توافق در قالب یک معامله بین خریدار و فروشنده در بازار قراردادهای آتی انجام می‌شود.
۲. به این موضوع که هر قرارداد آتی شامل چه مقدار از کالا باشد، "اندازه قرارداد" گفته می‌شود. در واقع اندازه قرارداد آتی نقره برابر ۱۰۰ گرم نقره است.
۳. استفاده از نرخ دلار استخراج شده از مظنه طلای تهران

موقعیت تعهدی باز

اصطلاحاً کسی که در معاملات قراردادهای آتی اقدام به اخذ موقعیت تعهدی باز خرید یا موقعیت تعهدی باز فروش می‌کند، تا زمانی که موقعیت تعهدی باز خود را نبسته^۴ باشد، به صورت روزانه بر اساس تغییرات قیمت تسویه هر روز، عایدی (مثبت یا منفی) خواهد داشت.

- موقعیت تعهدی باز خرید

اصطلاحاً گفته می‌شود کسی که در بورس، قرارداد آتی را می‌خرد و خود را متعهد به خرید دارایی پایه براساس ضوابط بورس در سررسید می‌نماید، موقعیت تعهدی باز خرید اخذ نموده‌است. برای اخذ موقعیت خرید در قراردادهای آتی لزوماً نیاز به دارا بودن کل ارزش قرارداد نیست، دارا بودن وجه تضمین کفایت می‌کند.

- موقعیت تعهدی باز فروش

اصطلاحاً گفته می‌شود کسی که در بورس، قرارداد آتی را می‌فروشد و خود را متعهد به فروش دارایی پایه بر اساس ضوابط بورس در سررسید می‌نماید، موقعیت تعهدی باز فروش اخذ نموده‌است. برای اخذ موقعیت فروش در قراردادهای آتی لزوماً نیاز به دارا بودن دارایی پایه (نقره) نیست، دارا بودن وجه تضمین کفایت می‌کند.

وجه تضمین

مبلغی است که جهت تضمین ایفای تعهدات مشتریان برای اخذ موقعیت تعهدی باز در حساب عملیاتی مشتری تودیع می‌شود. مبلغ وجه تضمین توسط بورس تعیین می‌شود. این مبلغ ثابت نبوده و با نوسانات قیمت نقدی دارایی پایه تغییر می‌کند. بورس در صورت تغییر مبلغ وجه تضمین، آن را دو روز کاری قبل، از طریق سامانه معاملاتی اعلام می‌کند.

قبل از ثبت سفارش، مشتری می‌بایست وجه تضمین را متناسب با تعداد قرارداد آتی که می‌خواهد اخذ نماید، به حساب عملیاتی خود واریز کند. وجه تضمین به ازای هر موقعیت "هم‌جهت" از مشتری دریافت می‌شود. بدین معنی که در معاملات یک نوع دارایی پایه (در اینجا معاملات قرارداد آتی نقره)، برای اخذ هر موقعیت جدید (خرید یا فروش) واریز مبلغ وجه تضمین برای هر موقعیت الزامی است مگر اینکه آن موقعیت در جهت پوشش موقعیت قبلی (غیر هم‌جهت با موقعیت قبلی) باشد که در این صورت به ازای آن موقعیت وجه تضمین دریافت نمی‌شود.

به عنوان مثال اگر مشتری یک موقعیت خرید در نماد الف داشته باشد و به ازای آن a ریال وجه تضمین پرداخت کرده باشد، برای اخذ یک موقعیت فروش (غیر هم‌جهت با موقعیت خرید) در نماد b نیاز به پرداخت وجه تضمین نیست. این تخفیف^۵ تا جایی ادامه می‌یابد که تعداد موقعیت‌های باز غیر هم‌جهت در نمادهای مختلف با هم برابر باشند. یعنی در واقع مشتری باید به ازای ماکزیمم موقعیت‌های باز در یک جهت^۶، وجه تضمین تودیع کند. چون در اینجا ماکزیمم موقعیت‌ها، یک است، تودیع مبلغ یک وجه تضمین (a ریال) برای اخذ یک موقعیت خرید در نماد الف و یک موقعیت فروش در نماد b ، کفایت می‌کند.

۴. بستن موقعیت تعهدی باز با انجام معامله معکوس رخ خواهد داد. به عنوان مثال در صورت داشتن موقعیت باز خرید، با انجام یک معامله فروش، موقعیت تعهدی باز خرید بسته خواهد شد.

۵. اصطلاحاً به این فرآیند، "تخفیف بین سررسید" گفته می‌شود.

۶. "ماکزیمم موقعیت‌های تعهدی باز در یک جهت" یعنی "جمع موقعیت‌های خرید و جمع موقعیت‌های فروش هر کدام که بیشتر بود".

حال اگر در همین مثال، مشتری به جای یک موقعیت فروش، دو موقعیت فروش در نماد B اخذ می‌کرد، می‌بایست 2a ریال را به عنوان وجه تضمین تودیع کرده باشد. چرا که اخذ دو موقعیت فروش، ماکزیمم موقعیت‌های باز در یک جهت را برای سبد معاملاتی مشتری به عدد ۲ افزایش داده و مشتری باید 2a ریال را به عنوان وجه تضمین تودیع کند.

لازم به ذکر است در خصوص بستن موقعیت تعهدی باز (که با انجام یک معامله‌ی معکوس برای هر موقعیت تعهدی باز انجام می‌شود)، نیازی به واریز وجه تضمین نیست. در واقع با توجه به اینکه بستن هر موقعیت منجر به کاهش موقعیت‌های تعهدی باز می‌شود، در صورتی که وجه تضمین در "تخفیف بین سررسید" موضوع بند فوق استفاده نشده باشد، با بستن موقعیت تعهدی باز، مبلغ وجه تضمین آن، در حساب عملیاتی مشتری آزاد خواهد شد.

- حداقل وجه تضمین

حداقل مبلغی است که می‌بایست برای حفظ هر موقعیت هم‌جهت در حساب عملیاتی مشتری وجود داشته باشد که برابر است با ۷۰ درصد مبلغ وجه تضمین.

با توجه به اینکه بر اساس قیمت تسویه کشف شده در پایان هر روز (که متعاقباً در مورد آن توضیح خواهیم داد) مبالغی به حساب عملیاتی مشتری واریز یا از آن برداشت می‌شود، امکان دارد که مبلغ وجه تضمین تودیع‌شده در حساب عملیاتی مشتری از مبلغ تعیین شده توسط بورس کمتر شود. یا حتی ممکن است بورس میزان وجه تضمین را افزایش دهد. در هر دو حالت، در صورتی که موجودی حساب عملیاتی مشتری از ۷۰ درصد مبلغ وجه تضمین (متناسب با موقعیت‌های تعهدی باز) کمتر شود، اتاق پایاپای برای آن مشتری اخطاریه افزایش وجه تضمین صادر می‌نماید. با یک مثال ادامه می‌دهیم:

در صورتی که مشتری دو موقعیت خرید داشته باشد باید 2a وجه تضمین در حساب عملیاتی خود موجود داشته باشد. حال در صورتی که در طی روزهای معاملاتی آینده، موجودی مشتری کمتر از 2a شود اصطلاحاً مشتری در وضعیت At Risk قرار خواهد گرفت. اگر موجودی مشتری کمتر از $(2a \times 70\%)$ شود، مشتری اصطلاحاً Margin Call شده و اخطاریه افزایش وجه تضمین دریافت خواهد نمود. همچنین ممکن است بورس مبلغ a را به a+b افزایش دهد. باز هم اگر موجودی مشتری کمتر از $(2(a+b) \times 70\%)$ شود، مشتری Margin Call شده و اخطاریه افزایش وجه تضمین دریافت خواهد نمود.

مشتری پس از دریافت اخطاریه افزایش وجه تضمین، تا یک ساعت پس از شروع جلسه معاملاتی روز کاری بعد فرصت دارد که موجودی حساب عملیاتی خود را به صورت کامل تا سطح وجه تضمین (متناسب با تعداد موقعیت‌های تعهدی باز) افزایش دهد یا متناسب با مبلغ موجودی، موقعیت‌های تعهدی بازی را که وجه تضمین به ازای آن‌ها در حساب عملیاتی تودیع نشده، ببندد. باید توجه شود افزایش موجودی یا کاهش موقعیت‌های باز یا هر دو باید به میزانی انجام پذیرد که حساب مشتری از وضعیت‌های Margin Call و At Risk خارج شود.^۷

در صورتی که مشتری دارای اخطاریه موارد ذکر شده را رعایت نکند، کارگزار وی موظف است طی مهلت مقرر متناسب با موجودی مشتری، موقعیت‌های باز مشتری را رأساً کاهش دهد.

۷. به عبارتی مشتری باید به ازای ماکزیمم موقعیت‌های تعهدی باز خرید و فروش، ۱۰۰ درصد مبلغ وجه تضمین را در حساب عملیاتی خود داشته باشد.

تسویه روزانه

با توجه به اینکه در بازار قراردادهای آتی، موقعیت‌های مشتریان "تعهدی" است، تا زمانی که این موقعیت‌ها اصطلاحاً "باز" هستند (یعنی مشتری با اخذ موقعیت معکوس آن‌ها را نبسته باشد)، به صورت روزانه، بر اساس قیمتی که به آن قیمت تسویه روزانه گفته می‌شود، تسویه می‌شوند.

- قیمت تسویه روزانه

قیمتی است که در پایان هر جلسه معاملاتی محاسبه می‌شود. نحوه محاسبه این قیمت به صورت میانگین وزنی قیمت ۳۰ درصد از حجم معاملات انجام شده منتهی به پایان جلسه معاملاتی در هر روز می‌باشد. بر اساس این قیمت، کلیه معاملات انجام شده و موقعیت‌های تعهدی باز مشتریان با توضیح زیر تسویه و بروزرسانی خواهد شد.

- عملیات به روز رسانی حساب‌ها

بر مبنای قیمت تسویه روزانه کشف شده در پایان جلسه معاملاتی، سود یا زیان حاصله در اثر اتخاذ و حفظ موقعیت تعهدی باز قرارداد آتی در طی روز، توسط اتاق پایاپای در پایان جلسه معاملاتی به حساب عملیاتی مشتری واریز یا از آن برداشت می‌شود.

برای سهولت در توضیح مثال، فرض می‌کنیم اندازه قرارداد آتی نقره، برابر یک گرم نقره باشد، اگر مشتری امروز، یک موقعیت تعهدی خرید را با قیمت ۳۰،۰۰۰ تومان اخذ کرده باشد و در پایان روز قیمت تسویه روزانه کشف شده، ۳۱،۰۰۰ تومان باشد، در پایان جلسه معاملاتی امروز ۱،۰۰۰ تومان^۸ سود کرده است (اختلاف قیمت خرید و قیمت تسویه روزانه). حال اگر مشتری در روز آینده موقعیت خرید خود را باز نگه دارد و قیمت تسویه روزانه در روز آینده ۳۱،۵۰۰ تومان باشد، مشتری در پایان جلسه معاملاتی روز دوم ۵۰۰ تومان^۹ سود خواهد برد (اختلاف قیمت تسویه روز اول و دوم).

در واقع به منظور مدیریت ریسک مشتریان، هر روز موقعیت‌های باز بر اساس قیمت تسویه روزانه، تعدیل می‌شود. در پایان روز اول موقعیت خرید مشتری به ۳۱،۰۰۰ تومان تعدیل شده برای همین در پایان روز دوم، تفاوت ۳۱،۰۰۰ و ۳۱،۵۰۰ به عنوان سود محاسبه خواهد شد.

- قیمت تسویه لحظه‌ای

به منظور مدیریت ریسک حساب مشتریان، در هر لحظه از زمان و در طول جلسه معاملاتی، میانگین قیمت ۳۰ درصد از حجم معاملات منتهی به هر لحظه توسط بورس محاسبه و موجودی قابل نمایش مشتریان بر اساس آن قیمت به روز می‌شود. لازم به ذکر است این بروزرسانی لحظه‌ای بوده و بروزرسانی سود و زیان حاصل از کل روز معاملاتی، تنها در پایان جلسه معاملاتی هر روز به صورت خالص، در حساب بانکی مشتری منظور می‌شود.

۸. برای سادگی توضیحات، در این مثال اندازه قرارداد آتی نقره، ۱ گرم نقره در نظر گرفته شده است. اما در واقعیت، اندازه قرارداد آتی نقره برابر ۱۰۰ گرم نقره می‌باشد. لذا در این مثال ۱،۰۰۰ تومان سود ضربدر اندازه قرارداد (۱۰۰) نیز خواهد شد و در واقع مشتری ۱۰۰،۰۰۰ تومان از این معامله سود خواهد برد.

۹. همان طور که در پانویس قبل گفتیم، در واقعیت اندازه قرارداد آتی نقره ۱۰۰ است و لذا مبلغ سود ۵۰،۰۰۰ تومان خواهد بود.

امکان تحویل دارایی پایه در سررسید

اطلاعیه تحویل توسط بورس، قبل از سررسید در سایت شرکت بورس کالای ایران (www.ime.co.ir) منتشر می‌شود. جزئیات کامل فرآیند تحویل در اطلاعیه ذکر خواهد شود. فرآیند کلی تحویل به شرح زیر است:

- دارندگان موقعیت تعهدی باز فروش

کلیه دارندگان موقعیت تعهدی فروشی که آمادگی ورود به فرآیند تحویل را دارند، تا ساعت ۱۵:۱۵ فرصت دارند فرم اعلام آمادگی تحویل را از طریق سامانه معاملات برخط یا از طریق کارگزار به بورس اعلام نمایند. همچنین در صورتی که فروشنده تصمیم به تحویل نقره دارد، می‌بایست مراحل زیر را طی کند:

۱. ارائه گواهی مالیات بر ارزش افزوده به کارگزار، سه روز کاری قبل از آخرین روز معاملاتی
۲. تعیین نوبت از شعبه مستقل مرکزی بانک آینده جهت کارشناسی نقره، دو روز کاری قبل از آخرین روز معاملاتی
۳. پرداخت هزینه ارزیابی و تحویل نقره به بانک مطابق استاندارد مندرج در مشخصات قرارداد و اطلاعیه تحویل

- دارندگان موقعیت تعهدی باز خرید

کلیه دارندگان موقعیت تعهدی خریدی که آمادگی ورود به فرآیند تحویل را دارند، تا ساعت ۱۵:۱۵ فرصت دارند فرم اعلام آمادگی تحویل را از طریق سامانه معاملات برخط یا از طریق کارگزار به بورس اعلام نمایند. علاوه بر آن تا ساعت ۱۵:۱۵ فرصت دارند کل ارزش قرارداد را بر حسب قیمت تسویه نهایی به همراه کارمزدها در حساب عملیاتی خود موجود داشته باشند.

- جرایم نکول و کارمزدها

در انتهای آخرین جلسه معاملاتی در سررسید در صورت وقوع یکی از موارد زیر؛

- خریدار یا فروشنده گواهی آمادگی تحویل را در سامانه معاملاتی ثبت نکنند؛
- خریدار مبلغ ارزش قرارداد را به حساب عملیاتی خود واریز نکند؛
- فروشنده گواهی مالیات به ارزش افزوده نداشته باشد؛
- فروشنده، نقره را مطابق استاندارد مندرج در مشخصات قرارداد و اطلاعیه تحویل به بانک تحویل ندهد؛

در واقع مشتری تعهد خود را ایفا نکرده است و موظف به پرداخت $\frac{1}{10}$ درصد ارزش قرارداد بر اساس قیمت تسویه نهایی است که به نفع مشتری طرف مقابل، از مشتری نکول کننده کسر می‌گردد.

در صورت وقوع موارد فوق مشتریان همچنان موظف به پرداخت کارمزد تحویل مربوط به کارگزار خود هستند، اما کارمزد تحویل مربوط به بورس برای هر دو طرف معامله، از مشتری نکول کننده دریافت خواهد شد.

شایان ذکر است در صورتی که هر دو مشتری خریدار و فروشنده مقابل یکدیگر، نکول کنند، جریمه $\frac{1}{10}$ درصد و کارمزد بورس طرف مقابل را پرداخت نمی‌کنند. چون هر دو نکول کرده‌اند. در این حالت هر طرف تنها موظف به پرداخت کارمزد بورس و کارمزد کارگزار به ازای موقعیت‌های خود خواهد بود.

- محاسبه قیمت تسویه نهایی

قیمتی است که در آخرین روز معاملاتی به عنوان آخرین قیمت تسویه روزانه مبنای انجام محاسبات سود و زیان، تسویه و تحویل خواهد بود. نحوه محاسبه این قیمت در مشخصات قرارداد به صورت زیر است؛

$$\text{قیمت تسویه نهایی} = \frac{\text{قیمت یک مثقال طلای خام با عیار 705} \times \text{قیمت جهانی یک انس طلا}}{\text{قیمت یک گرم نقره خام با عیار 999}}$$

- قیمت یک گرم نقره خام با عیار ۹۹۹ بر حسب دلار، بر اساس قیمت‌های نقدی جهانی محاسبه شده از سایت (www.kitco.com) که در زمان اتمام آخرین جلسه معاملاتی استخراج می‌شود.
- قیمت هر مثقال طلای خام با عیار ۷۰۵ بر حسب ریال بر اساس قیمت‌های استعلام شده از اتحادیه صنف فروشندگان و سازندگان طلا، جواهر، نقره و سکه تهران (www.estjt.ir) که رأس زمان پایان آخرین جلسه معاملاتی توسط بورس تهیه می‌شود.
- قیمت جهانی یک انس طلا بر حسب دلار بر اساس قیمت‌های جهانی محاسبه شده از سایت (www.kitco.com) که رأس زمان پایان آخرین جلسه معاملاتی استخراج می‌شود.
- عدد ۰/۱۰۴۴۵۷ موجود در مخرج کسر، ضریبی است که از حاصل ضرب نسبت مثقال به انس بر حسب گرم و نسبت تبدیل عیار ۷۰۵ به عیار ۹۹۹.۹ حاصل شده است یعنی:

$$0.104457 = \frac{4.608}{31.1035} \times \frac{705}{999.9}$$

- مثال

قیمت طلا		
انس طلا	1811.5 \$	
مظنه تهران	11,750,000	
طلا ۱۸ عیار	۲,۷۱۲,۴۸۶	
طلای ۲۴ عیار	۳,۶۱۶,۶۴۸	

KITCO Buy/Sell Gold & Silver Bullion Coins and Bars	
Mobile Desktop	Live Silver Price
Feb 24, 2023	US Dollar Gram
0.67 Bid	0.67 Ask

KITCO Buy/Sell Gold & Silver Bullion Coins and Bars	
Mobile Desktop	Live Gold Price
Feb 24, 2023	US Dollar Oz
1,811.20 Bid	1,812.20 Ask

- قیمت یک گرم نقره خام مندرج در سایت Kitco = ۰/۶۷ (گرم/دلار)

- قیمت یک مثقال طلای خام (مظنه تهران) = ۱۱۷,۵۰۰,۰۰۰ (ریال/مثقال)

- قیمت جهانی انس مندرج در سایت Kitco = ۱۸۱۱/۷ (انس/دلار)

$$\text{ریال/گرم} = 0.67 \times \frac{117,500,000}{1811.7 \times 0.104457} = 415,996$$

شروع فعالیت در بازار قرارداد آتی نقره

در صورتی که سرمایه‌گذار قبلاً در سایر معاملات مشتقه در بورس کالای ایران، فعالیت کرده باشد و کد معاملاتی مشتقه وی فعال باشد، با همان کد معاملاتی امکان فعالیت در قراردادهای آتی نقره را نیز خواهد داشت، در غیر این صورت باید کد معاملاتی مشتقه دریافت نماید. برای دریافت این کد، مشتری باید به یکی از کارگزاران دارای مجوز فعالیت قراردادهای مشتقه (لینک روبه‌رو) مراجعه و درخواست کد نماید.^{۱۰}

- معاملات برخت قراردادهای مشتقه

مشتریان حقیقی و حقوقی دارای کد معاملاتی مشتقه در شرکت بورس کالای ایران می‌توانند، پس از درخواست از کارگزار خود و دریافت نام کاربری و رمز عبور درگاه معاملات برخت، معاملات را به صورت آنلاین و از طریق کد معاملات برخت انجام دهند.

ساعت و روزهای انجام معامله

ساعات و روزهای انجام معامله در بورس توسط هیئت مدیره بورس تعیین و اعلام می‌شود. قراردادهای آتی نقره در قالب یک جلسه معاملاتی در روزهای شنبه تا پنجشنبه از ساعت ۱۰ الی ۱۵ دایر می‌باشد. شایان ذکر است معاملات قرارداد آتی نقره در آخرین روز معاملاتی هر سررسید، به منظور شروع فرآیند تحویل، راس ساعت ۱۳ بسته خواهد شد.

۱۰. فعالیت در بازار قراردادهای مشتقه در شرکت بورس کالای ایران با کد سهامداری ممکن نیست. مشتری باید کد معاملاتی مشتقه داشته باشد.